

## **Vuoden 2021 yliopistotasaisen tutkimuksen hankehaku**

**Hankkeen johtaja:** Kirsi Juhila

**Hankkeen valmistellut tutkimusryhmä:** Kirsi Juhila, Päivikki Kuoppakangas, Veera Niemi, Jenni Mäki, Johanna Ranta, Jarkko Rasinkangas, Jari Stenvall

**Hankkeen toteutuspaikat:** Tampereen yliopisto, yhteiskuntatieteiden tiedekunta (hankehallinnoija), Tampereen yliopisto, johtamisen ja talouden tiedekunta (osatoteuttaja), Y-säätiö (osatoteuttaja), Turun yliopisto, yhteiskuntatieteellinen tiedekunta, sosiaalitieteiden laitos (osatoteuttaja)

Tutkimussuunnitelma

### **SEGREGAATION JA ASUNNOTTOMUUDEN VASTAINEN ASUMISSOSIAALINEN TYÖ HAAVOITTUVASSA ASEMASSA OLEVIENTEN IHMISTEN ASUMIS- JA PALVELUPOLUILLA (SEGRA)**

#### **1. Tutkimuksen tarkoitus ja tavoitteet**

##### 1.1. Tutkimuksen lähtökohdat ja tausta

Tutkimushanke kohdentuu sosiaalityön rooliin alueellisen eriarvoistumisen eli segregaaation ja asunottomuuden vastaisessa työssä suomalaisten kasvukeskusten suurissa kaupungeissa. Lähestymme tätä roolia asumissosiaalisen työn<sup>1</sup> kehyksessä. Tavoitteena on tehdä näkyväksi ja vahvistaa asumissosiaalisen työn otetta haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten asumis- ja palvelupoluilla ja sen myötä edesauttaa sosiaalisesti kestävästä kaupungin rakentamisesta. Hankkeessa on kaksi toisiaan täydentävää osaa, jotka ovat asetelmaltaan ja metodologisesti erilaisia, mutta pohjimmiltaan samaa ilmiötä tutkivia. Ensimmäinen ja hankkeen laajempi, moniaineistoinen ja -metodinen osa keskittyy asumissosiaaliseen työhön kolmessa asuinyhteisöjen purkamis- ja peruskorjausprosessissa. Toisessa, rekisteritutkimukseen perustuvassa osassa kehitetään ja toteutetaan uudenlaisia tapoja analysoida asunottomuuteen johtavia asumispolkuja erityisesti sosiaali- ja terveyspalvelujen käytön näkökulmasta ja paikannetaan asumissosiaalisen työn roolia tässä kokonaisuudessa. Molemmat osat käynnistyvät samanaikaisesti ja ovat hankkeen ajan jatkuvassa vuoropuhelussa keskenään.

##### *Asumissosiaalinen työ asuinyhteisöjen purkamis- ja peruskorjausprosesseissa*

Hankkeen ensimmäinen osa kiinnittyy edullisia vuokra-asuntoja kaupungeissa hävittävän purkavan ja peruskorjaavan rakentamisen prosesseihin ja asumissosiaalisen työn rooliin ja merkitykseen näissä prosesseissa. Kansainvälisesti tällaisia prosesseja, joissa tapahtuu asukkaiden 'pakotettuja uudelleen asuttamisia', on tutkittu melko paljon, mutta asumissosiaalisen työn ja sen kehittämisen näkökulmasta tutkimusta ei juurikaan ole tehty (ks. kirjallisuuskatsaus aiheesta Watt 2021, 1–4).

---

<sup>1</sup> Asumissosiaalisen työn tutkimisen ja kehittämisen pioneeri Suomessa on sosiaalityön tutkija Riitta Granfelt. Työtä on pyritty viimeisen 10 vuoden aikana kehittämään ja vahvistamaan erityisesti isoissa kaupungeissa mm. valtakunnallisten poliittisten asunottomuuden vähentämishelmien tukemana. Sosiaalityön pitkässä perinteessä tällaisen työn juuret ovat settlementityössä, jossa korostuu ihmisten koteihin ja asuinalueille jalkautuvan työn lisäksi yhteiskunnallinen vaikuttamistoiminta.

Keskitymme kolmen, parhaillaan käynnissä olevan asuinyhteisön muutosprosessiin<sup>2</sup>. Näin pääsemme lähelle prosessien käytäntöjä, yhteisöissä asuvia asukkaita ja muita mukana olevia toimijoita.

Aiemmat tutkimukset osoittavat, että suomalaisten kaupunkien segregoitumiselle ei ole luonteenomaista kokonaisten asuinalueiden huono-osaistuminen, vaan alueille syntyvien 'huono-osaisuustaskujen' syntyminen (Rasinkangas 2013; Kortteinen & Vaattovaara 2015). 'Taskut' voivat olla muutamien talojen keskittymiä tai yksittäisiä kerrostaloja, joita on erityisesti 1960–1970-luvuilla rakennetuissa lähiöissä, mutta myös muussa kaupunkirakenteessa. 'Taskujen' taloissa sijaitsevat asunnot ovat mahdollistaneet asumisen esimerkiksi asunnottomuus- tai vankilajakson tai tuetussa asumisyksikössä asumisen jälkeen. Koska talot ovat yleensä huonokuntoisia, edessä on usein niiden purkaminen tai mittava peruskorjaaminen. Tällaiset purkamis- ja peruskorjausprojektit ovat parhaillaan käynnissä olevaa todellisuutta samaan aikaan, kun suuret kaupungit ovat strategisesti sitoutuneet segregaatian ja asunnottomuuden vähentämiseen sekä kaupungissa esiintyvän tarpeen mukaiseen kohtuuhintaiseen asuntotuotantoon.

Huono-osaisuuden alueellisten 'taskujen' kehittyminen kertoo ei-toivottavasta segregaatista. Toisaalta 'taskuissa' esiintyy merkittävää asukkaiden keskinäistä vuorovaikutusta, jolloin niitä voidaan kutsua asuinyhteisöiksi. Yhteisöllisyys on ristiriitaista. Se voi olla asukkaiden keskinäistä tukemista, mutta myös haavoittavaa, esimerkiksi väkivallan ja hyväksikäytön läsnäoloa. Osa kokee asuntonsa ja yhteisön kodikseen ja osa taas ei. Talojen purkaminen ja mittava peruskorjaaminen merkitsevät kaikille asukkaille poismuuttoa nykyisistä asunnoistaan ja asuinyhteisöstään; talojen lisäksi myös asuinyhteisöt puretaan. Uuden asunnon löytäminen on erityisen vaikeaa kasvukeskuksissa, joissa on pula kohtuuhintaisista, toimeentulotuessa huomioitavien vuokranormien sisälle sopivista vuokra-asunnoista.<sup>3</sup> Muutosprosessit herättävätkin asukkaiden kannalta monenlaisia kriittisiä kysymyksiä. Millaisiin asuntoihin ja asuinyhteisöihin he lopulta päätyvät, onko heillä itsellään ollut mahdollisuutta tehdä valintoja asumisensa suhteen, tuleeko uudesta asunnosta heille koti, miten he kiinnittyvät uuteen asuinympäristöön, saavatko he uusissa paikoissa tarvitsemansa asumisen tuen ja voiko riskinä olla asunnottomaksi joutuminen? Purettavien asuinyhteisöjen muutosprosessissa on mukana monia vastuullisia toimijoita. Edellä esitetyt kysymykset kuuluvat ennen kaikkea segregaatian vastaisen asumissosiaalisen työn toimintakenttään, sillä suurta osaa purettavien asuinyhteisöjen asunnottomuuden uhkaa kokevista asukkaista voi luonnehtia sosiaalihuoltolain (1301/2014) määritelmän mukaisesti erityistä tukea tarvitseviksi, haavoittuvassa asemassa oleviksi ihmisiksi.

### *Asumis- ja palvelupolut ja asumissosiaalisen työn paikka ennen asunnottomuutta*

Tutkimuksen ensimmäinen osa avaa näkökulmia mahdollisen asunnottomuuden laukaisevan tilanteen tarkasteluun. Asunnottomaksi lopulta joutuneiden ihmisten asumis- ja palvelupolkujen tarkastelu

---

<sup>2</sup> Yhden prosessin tutkimus on käynnistynyt tapaustutkimuksena vuonna 2021. Tämä hanke hyödyntää tuossa tutkimuksessa kerättyä aineistoa, mutta on tutkimusasetelmallisesti erilainen asettuessaan segregaatiotutkimuksen kehykseen sekä ottamalla painopisteeksi asumissosiaalisen työn.

<sup>3</sup> Asunnottomuutta kokeneilla on asunnon saamisen jälkeen edelleen kohonnut riski ajautua takaisin asunnottomuuteen (Sunikka 2016). Samaa aikaan kun yleinen asunnottomien määrä on Suomessa tilastojen mukaan laskenut, tuoreimmat asunnottomuustilastot osoittavat pitkäaikaisasunnottomuuden lisääntyneen (ARA 2021). Tämä on signaali siitä, että haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten asumiskysymyksiä ei Suomessa ole vielä kyetty ratkaisemaan, vaikka isot kaupungit ovat sitoutuneet asunnottomuuden vähentämiseen ja Asunto ensin -malliin.

tutkimuksen toisessa osassa puolestaan valottaa asunnottomuuden ja palvelujärjestelmän kohtaamisten välistä yhteyttä eri elämänvaiheissa.

Hankkeen kvantitatiivisessa osuudessa kehitetään ja toteutetaan täysin uudenlaisia tapoja analysoida asunnottomuuteen johtavia tekijöitä yhdistelemällä erilaisia valtion rekisteriaineistoja ja kunnallisten palvelujen käyttöä koskevia aineistoja. Monialainen palvelurekisterianalyysi jäsentää asumissosiaalisen työn laaja-alaista järjestelmätasoisista kontekstia ajallisesti etenevänä prosessina, minkä tavoittaminen on ollut asunnottomuuden tutkimuksessa hankalaa. Tutkimus tuottaa tietoa siitä, millaisista palveluista asunnottomien tai asunnottomuusuhan alla elävien järjestelmätasoinen kokonaisuus koostuu ja miten se kiinnittyy asumissosiaaliseen työhön.

## 1.2. Tutkimushankkeen merkitys suhteessa nykytietämykseen sekä tutkimukselliset lähtökohdat

Laajassa mielessä tutkimuksemme kiinnittyy *maantieteellistä eriarvoistumista* koskevaan tutkimuskeskusteluun, ja siinä erityisesti suurten kaupunkien segregatioon ja sosiaaliseen kestävytyteen (Saikkonen ym. 2018). Lähestymme segregatiota tutkimuksen ensimmäisessä osassa haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten asumisen turvaamisen näkökulmasta purkamis- ja peruskorjaustilanteissa, mikä liittyy hankkeemme kansainväliseen 'pakotettuja muuttoja' vuokra-asuntoyhteisöistä käsittelevään tutkimukseen (ks. Watt 2021). Toisessa osassa niin valittuja kuin tahdosta riippumattomia muutoksia asumismuodoissa ja palvelujen käytössä tarkastellaan asunnottomaksi myöhemmin joutuneiden elämän varrella takautuvasti ja pidemmällä aikavälillä.

Merkittävin hankkeen kiinnekohta on *asumissosiaalinen työ ja sen tutkimus*. Asumissosiaalisessa työssä painotetaan työn monitasoisuutta (Granfelt 2015). Rakenteellisella tasolla kyse on segregatation vastaisesta työstä, mikä tarkoittaa asuntopoliittista vaikuttamistyötä esimerkiksi kohtuuhintaisten vuokra-asuntojen rakentamiseen ja tarveharkintaisten vuokra-asuntojen asukasvalinnan kriteereihin sekä kaavoitukseen ja maankäyttöön liittyen. Yhteisötasolla keskiössä on yhdyskunta- ja naapurustotyö, jonka tavoitteena on kaikkien osallisuuden mahdollistava asuinalue. Yksilötasolla painotus on asumisen tukemisessa, asunnottomuuden ennaltaehkäisemisessä ja asunnottomien parissa tehtävässä, asunnottomuuden poistamiseen tähtäävässä työssä. Asumissosiaalinen työ on vahvasti sidoksissa valtakunnallisiin asunnottomuuden vähentämisen ohjelmiin, joita on toteutettu vuodesta 2008 lähtien monialaisella ohjelmatyöllä ja jota on jatkettu nykyisessä hallitusohjelmassa. Korostuneessa roolissa on ollut paljon tutkittu Asunto ensin -malli, joka kiistää asumisen ehdollisuuden kaikissa tilanteissa; asunnon saannin ehtona ei voi olla esimerkiksi päihteettömyys, vuokranmaksun ongelmista aiheutuneet maksuhäiriömerkinnät tai mielenterveysongelmista toipuminen (A Home of Your Own 2017; Raitakari & Juhila 2015). Viimeisimmässä ohjelmatyössä (Yhteistyöohjelma asunnottomuuden puolittamiseksi vuoteen 2023 mennessä) korostetaan sitä, kuinka kuntien asuntotoimi on saatava nykyistä paremmin kiinnitetyksi asumissosiaalisen työn kuntatasoisiiin järjestelmiin. Ongelmana on, että asumissosiaalinen työ on rajautunut liiaksi sosiaalihuollon vastuulle.

Teoreettis metodologisesti tutkimus ankkuroituu neljään käsitteelliseen lähtökohtaan: asumispolku, suhteellinen toimijuus, paikallisuus ja muutosprosessin hallinta. Näistä ensimmäinen ja viimeinen yhdistävät molempia tutkimuksen osia ja kaksi keskimmäistä ovat pääasiassa käytössä tutkimuksen ensimmäisessä osassa. *Asumispolku* (Clapham 2005; Juhila & Kröger 2016) tuo tutkimukseen

ajallisuuden. Tutkimuksen ensimmäisessä osassa asumispolkuja lähestytään asuinyhteisöjen asukkaiden asumisen ja asunnottomuuden vaiheina ja siirtyminä painottuen kuitenkin asumispolun nykyisyyteen ja tulevaisuuteen. Toisessa osassa painopiste on asunnottomien aiempien asumis- ja palvelupolkujen tilastollisessa analyysissä. Asunnottomien kokonaismäärän tilastoinnin lisäksi asunnottomuutta, sen riskitekijöitä sekä siirtymiä asumisen ja asunnottomuuden välillä on tutkittu Suomessa ja kansainvälisesti kvantitatiivisesti jonkin verran. Aineistoina on käytetty tyypillisesti yksittäisiä hallinnollisia tai palveluntuottajien rekistereitä, tai asunnottomille ja heidän kanssaan työskenteleville kohdennettuja kyselyitä. (Busch-Geertsema ym. 2014; Socialstyrelsen 2017; ARA 2021.) Aiemmat tutkimusasetelmat ovat olleet pitkälti poikkileikkausaineistoja, ja jos asumispolkuja on tutkittu kvantitatiivisesti, näin on tehty takautuvien kyselyjen (esim. Letizia & Sheridan 2020), kohorttiaineistojen (esim. Parsell ym. 2017) tai yksittäisten rekisterien melko lyhyen aikavälin paneeliaineistojen keinoin (esim. Niemi & Ahola 2017). Tältä osin tutkimuksemme tuo sekä aineistollisesti että ajallisesti kattavamman tason asunnottomuuden ja palvelujärjestelmän kohtaamisten analyysiin.

Asumispolkujen siirtymissä ihmiset tekevät valintoja yhtäältä omien toiveidensa, voimavarojensa ja tavoitteidensa mukaisesti, mutta toisaalta suhteessa ja vuorovaikutuksessa olemassa oleviin, usein rakenteellisiin mahdollisuuksiin ja rajoitteisiin, kuten riittävän edullisten asuntojen puutteeseen tai riittämättömiin asumisen tuen palveluihin. Asumisvalintojen tekemisen vuorovaikutteisuus perustuu näkemykseen *suhteellisesta toimijuudesta* ja siihen kytkeytyvästä suhteellisesta autonomiasta (esim. Mackenzie & Stoljar 2000; Burkitt 2016; Ranta 2020; Juhila ym. 2021). Kyky, kapasiteetti ja valta toimia sekä tehdä valintoja ja päätöksiä on aina suhteellista, mutta suhteellisuus – riippuvuus muista, erilaiset rajoitteet ja niukat valinnanmahdollisuudet – korostuu erityisesti haavoittuvassa asemassa olevilla ihmisillä. Siksi heidän osallisuutensa ja oikeuksiensa turvaaminen ja vahvistaminen asumissosiaalisen työn keinoin on muutosprosessissa ja siirtymissä keskeistä.

Purettavissa asuinyhteisöissä korostuu *paikallisuus*. Ne ovat tiettyjä maantieteellisiä paikkoja, joilla on oma historiansa ja kulttuuriinsa asukkaiden välisine monimutkaisine, sekä tukevine että turvattomuutta tuottavine yhteisöllisine suhteineen. Yhteisöissä sijaitsevat asunnot voivat merkitä joillekin kotia, johon tuntee kuuluvansa, ja toisille taas ei-toivottuja elämisen tiloja, joista halutaankin pois. Yhteisöt näyttävät sisältä päin katsottuna luultavasti erilaisina kuin ulkopäin, esimerkiksi naapuruston tai sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten silmin tarkasteltuna. Muuttaminen pois yhteisöistä vie asiakkaat uusille alueille, toisenlaisiin paikallisiin ympäristöihin ja yhteisöihin. Vanha yhteisö katoaa väistämättä ja samalla murtuu yhteisön tuki. Toisaalta muutosprosessi mahdollistaa myös yhteisössä ilmenevien ongelmien häviämisen. Tutkimukssamme pureudumme myös siihen, miten asukkaiden 'kotoutuminen' uusiin asumisen ja elämisen paikkoihin lähtee käyntiin. Paikallisuuden näkökulman tarkastelussa hyödynnetään sekä paikallisyhteisöjä koskevaa tutkimusta (esim. Junnilainen 2019) että ihmismaantieteen suuntauksia, joista olennaisia ovat ainakin kodin ja kuulumisen maantiede sekä syrjäytymisen maantiede (esim. Holloway & Hubbard 2001; Blunt 2005).

*Muutosprosessin hallintaa* (Laine ym. 2020; Stenvall & Virtanen 2021) tarkastellaan tutkimuksessa asumissosiaalisen työn kolmitasoisessa (rakenne-, yhteisö- ja yksilötaso) kehyksessä, johon asumis- ja palvelupolut, suhteellinen toimijuus ja paikallisuus kietoutuvat. Segregaatiota, kuten asunnottomuuttakaan, ei voida hallita yksittäisten hallinnon alojen tai toimenpiteiden avulla. Kyse on

siitä, millä tavoin asukkaiden asumispolut, valinnat ja osallistuminen (toimijuus), eri toimijoiden yhteistyö (esimerkiksi julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin välillä), palveluprosessit (esimerkiksi asunnottomuusriskien tunnistaminen, asumisen tuki, viestintä) sekä kaupunkialueiden kehittäminen ovat muodostettavissa muutosprosessissa hallittavaksi kokonaisuudeksi.

### 1.3. Tutkimuksen tavoite ja kysymykset

Tutkimuksen *tavoitteena on tehdä näkyväksi, vahvistaa ja lopulta mallintaa segregaaation ja asunnottomuuden vastaista asumissosiaalista työtä haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten näkökulmasta*. Tavoitteen saavuttamiseksi tutkimuksen ensimmäisessä osassa vastataan seuraaviin kysymyksiin:

1. Millaisia ovat purettavista ja peruskorjattavista taloista pois muuttavien asukkaiden menneet, nykyiset ja tulevat asumispolut sekä muuttoihin liittyvät palvelutarpeet?
2. Millaisina asukkaiden osallisuus, oikeudet ja suhteellisen toimijuuden vahvistaminen toteutuvat muutosprosessissa, ja miten heidän kuulumistaan (kotoutumistaan) uuteen asuinympäristöön tuetaan?
3. Millaisen merkitykset vanhat ja uudet paikallisyhteisöt saavat muutosprosessissa ja sen hallinnassa?
4. Millaisina kysymysten 1–3 kautta hahmottuvat muutosprosessit näyttäytyvät asumissosiaalisen työn kehyksestä tarkasteltuina?

Toisessa osassa vastataan seuraavaan kysymykseen:

5. Millaisia ovat asunnottomien asumis- ja palvelupolut eri ikävaiheissa ennen asunnottomuutta ja miten ne kytkeytyvät asumissosiaaliseen työhön?

### 1.4. Tutkimuksen liittyminen tutkimushaun painoaloihin

Yliopistotasoisien sosiaalityön tutkimukseen tarkoitettujen rahoituksen painoalueisiin tutkimus liittyy seuraavilla tavoilla. Keskittyessään segregaaation vastaisen asumissosiaalisen työn tutkimiseen, kehittämiseen ja mallintamiseen kyse on sosiaalityölle keskeisten työmenetelmien ja niiden vaikuttavuuden tutkimisesta. Tutkimuksen kohteena olevat purkamis- ja peruskorjausprosessit sekä asunnottomiksi päätyneiden tai sen uhan alla olevien asumis- ja palvelupolut kohdistuvat haavoittuvassa asemassa oleviin ihmisiin, ja siten tutkimus tuottaa tietoa erityistä tukea tarvitsevien asiakkaiden elämäntilanteista ja palvelutarpeista. Tutkimuksessa painottuvat asukkaiden osallisuus ja suhteellinen toimijuus osana asumispolkujen siirtymiä. Kun kyse on alueelliseen segregaaation vastaisesta, sosiaalisesti kestävästä kaupungin tavoitteeseen sitoutuvasta työstä, näemme asumissosiaalisen työn ja kehittämisen vahvasti rakenteellisena sosiaalityönä. Kiinnittyessään haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten elämäntilanteisiin sekä heidän asumisensa ja arkisen elämänsä tuen tarpeisiin, kyse on myös sosiaali- ja terveydenhuollon järjestelmän tutkimisesta ennen muuta siitä näkökulmasta, miten asukkaiden tilanteita lähestytään kokonaisvaltaisesti eriytyvien palvelujen ja vastuiden sijaan. Kokonaisvaltaisuus laajenee kattamaan sosiaali- ja terveydenhuollon lisäksi asumisen ja ympäristön organisaatiot.

## 2. Tutkimushankkeen toteutus

### 2.1. Aikataulu- ja julkaisusuunnitelma

Tutkimushanke käynnistyy vuoden 2022 alussa tutkijoiden rekrytoinneilla, tutkimuslupien hankkimisella, ihmistieteiden eettisen toimikunnan lausuntopyynnön laatimisella ja yhteistyön käynnistämällä yhteistyökumppaneiden kanssa. Tämän jälkeen laaditaan tarkennettu aineistonkeruusuunnitelma ja aikataulutetaan aineistonkeruu. Hankkeen toimesta järjestettävät työpajat ja kehittämistapahtumat käynnistyvät huhtikuussa 2022 ja niitä jatketaan koko hankeajan. Hankkeen tutkimusryhmä ja aikataulusuunnitelma on kuvattu tarkemmin taulukossa 1.

Hankkeen toteutuksen aikataulu tehtävineen	2022												2023											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Hankkeen johtaminen (Kirsi Juhila, SOC)																								
Senioritutkijoiden asiantuntijapanos (Jari Stenvall, MAB, Jarkko Rasinkangas, UTU)																								
Tutkija I: tutkijatohtori (Päivikki Kuoppakangas, MAB)*																								
Tutkija II: tutkija (Jenni Mäki, SOC)*																								
Tutkija III: tutkija (Veera Niemi, UTU)*																								
Tutkija IV: tutkijatohtori (Y-Säätiö)*																								
Tutkija V: tutkijatohtorin asiantuntijapanos (Johanna Ranta, SOC)																								
Tutkija VI: väitöskirjatutkija (SOC)*																								
Aineiston kerryttäminen																								
Aineiston työstäminen																								
Hankkeen työpajat ja kehittämistapahtumat																								
Julkaisut																								

\*Hankkeeseen erikseen palkattavat tutkijat. Muut osallistuvat tutkimukseen osana perustyötään.

Taulukko 1: Hankkeen toteutuksen aikataulu tehtävineen

Tutkimuksen tuloksia julkaistaan ja levitetään eri foorumeilla mahdollisimman laajan yleisön tavoittamiseksi: tutkimusryhmän verkkosivuilla ja sosiaalisessa mediassa, blogeissa, erilaisissa raporttisarjoissa, ammatillisissa lehdissä sekä vertaisarvioituissa kansallisissa ja kansainvälisissä julkaisuissa. Hankkeen näkökulmien kirjo mahdollistaa tieteellisen, vertaisarvioitun julkaisemisen sekä asumisen, asuntopolitiikan, sosiaali- ja terveydenhuollon ja sosiaalityön yleislehdissä että

spesifimmin fokuoituneissa lehdissä. Tutkimuksen aikana kirjoitetaan vähintään neljä vertaisarvioitua artikkelia. Päätuotos on avoimesti verkossa saatavilla oleva monografia, joka sisältää tutkimuksen keskeiset tulokset ja niiden pohjalta rakennetun asumissosiaalisen työn mallintamisen.

## 2.2. Tutkimusaineistot ja aineistojen analyysi

Tutkimuksen *ensimmäisessä osassa* on mukana kolme erilaista purettavaa asuinyhteisöä, jotka sijaitsevat kahdessa eri kasvukeskuskaupungissa. Yhteistä näille on, että 1) niissä asuu muutosprosessia edeltävänä aikana haavoittuvassa asemassa olevia ihmisiä, joista osa on muuttanut asuntoihin asunnottomuustilanteesta, 2) niiden asunnot ovat kohtuuhintaisia vuokrayksioitä (tai pieniä kaksioita), 3) ne sijaitsevat sellaisissa suurissa suomalaisissa kaupungeissa, jotka ovat sitoutuneet poliittisissa strategioissaan asunnottomuuden vähentämiseen ja ennaltaehkäisemiseen.

Purettavasta asuinyhteisöstä omiin koteihin (Pura). Tämä asuinyhteisö koostuu useasta vanhasta rakennuksesta, joiden keskellä sijaitsee virka-aikaan avoinna oleva yhdyskuntatupa. Asuntoja alueella on noin 200. Osa alueen taloista puretaan kokonaan, osa entisöidään museoviraston määräyksellä. Purkamisprosessin yhteydessä alueelle rakennetaan tiiviimmin, eli purkavana täydennysrakentamisena. Asuinyhteisö on osaltaan tukenut asukkaiden asumista. Asukkaille on luvattu järjestää uudet kodit ja niihin myös tarpeenmukaiset sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut.

Myydystä yhteisöstä omiin koteihin (Myyttö). Tämä asuinyhteisö on toiminut asunnottomuutta kokeneiden asumispalveluyhteisönä, joka sisältää 60 asuntoa. Kiinteistö myydään ja kaupunki on luvannut järjestää asukkaille uudet kodit ja niihin myös tarpeenmukaiset sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut. Kiinteistön kauppahetkellä asumispalvelujen piirissä ovat lähes kaikki kohteessa asuvat 60 henkilöä.

Lähiössä peruskorjattavasta kiinteistöstä omiin koteihin (Läpe). Tämä 72 asuntoa kattava kiinteistö sijaitsee suurehkoissa lähiössä. Osa asukkaista on muuttanut asuinyhteisöön asunnottomuudesta ja saaden asumiseensa sosiaalihuollon tukea. Nuoria (18–29-vuotiaita) on asukkaista noin kolmannes.

Alueiden ja talojen muutosprosesseissa on monia vaiheita ja toimijoita, joten prosessien ymmärtäminen ja asumissosiaalisen työn roolin jäsentäminen niissä vaatii monenlaisia aineistoja. Keskeisimmät toimijat ovat luonnollisesti asukkaat. Kustakin yhteisöstä haastatellaan 10–20 asukasta mahdollisuuksien mukaan sekä ennen että jälkeen muuton. Toiseksi asukkaista kerätään väestökisteriaineisto asumispolkujen selvittämiseksi; sen tiedon tavoittamiseksi, mistä asukkaat ovat yhteisöön aikanaan muuttaneet ja minne he sieltä muuttavat, ja sisältyykö aiempiin ja muuton jälkeisiin polkuihin asunnottomuusjaksoja. Kolmas aineisto muodostuu muiden keskeisten muutosprosessin toimijoiden haastatteluista, jotka työskentelevät vuokra-asunto-organisaatioissa, aikuissosiaalityössä, asumispalveluissa, asumisneuvonnassa, asumisen ja ympäristön yksiköissä, asuinyhteisöissä toimivissa kolmannen sektorin järjestöissä ja asumisen kannalta olennaisissa luottamuselimissä. Nämä keskeiset muut toimijat tunnistetaan jokaisessa yhteisössä erikseen. Neljäs aineisto sisältää julkiset asiakirjat, joita on syntynyt muutosprosesseja suunniteltaessa ja toimeenpantaessa. Viides aineisto koostuu etnografisesta havainnoinnista asukkaiden nykyisissä asuinyhteisöissä ja uusissa asumisympäristöissä ja havainnoinnin yhteydessä tuotetuista tutkijan havaintopäiväkirjoista. Taulukossa 2 on esitetty aineistot sekä arvioidut aineistomäärät.

Aineistotyyppi	Pura	Myyttö	Läpe
Asukashaastattelut	10–20	10–20	10–20
Väestörekisterijärjestelmästä poimittavat asumistiedot	200	65	72
Muut toimijahaastattelut	15–20	15–20	15–20
Julkiset asiakirjat	Määräytyy tapauskohtaisesti		
Etnografinen havainnointiaineisto	Määräytyy tapauskohtaisesti		

Taulukko 2. Tutkimuksen aineistot

Kyseessä on monimenetelmällinen tutkimus. Tämä tarkoittaa ensinnäkin sitä, että hyödynämme aineistotriangulaatiota rakentaessamme kokonaiskuvaa asuinyhteisöjen muutosprosesseista ja niihin kietoutuvasta monitasoisesta asumissosiaalisesta työstä. Muutosprosessien kokonaisvaltaista tutkimusta voi luonnehtia tapaustutkimukselliseksi. Toiseksi käytössämme on analyysitriangulaatio: haastattelujen ja etnografisen havainnointiaineiston analyysissä sovelletaan sisällönanalyttistä koodaamista ja diskursiivisia analyysimenetelmiä, ja asuinyhteisöjen asukkaiden asumispolkuja koskevan väestörekisteriaineiston analyysissä käytössä ovat kvantitatiiviset menetelmät. Aineistosta ja analyysimenetelmästä riippumatta analyysiä ohjaavat asumissosiaalisen työn kehys sekä tutkimuksen teoreettiset metodologiset lähtökohdat eli asumispolun, suhteellisen toimijuuden, paikallisuuden ja muutosprosessin hallinnan käsitteet.

Tutkimuksen *toisessa osassa* on kyse kansainvälisesti ja laajemmin sosiaalitieteissä uudenlaisten aineistojen kehittämisestä asunnottomuutta ja sitä edeltäviä palvelupolkuja kohdeilmionä käyttäen. Paikannamme asunnottomien joukon ensin yksittäisessä kasvukeskuksessa ja yksittäisessä poikkileikkaustilanteessa, tukeutuen Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen vuosittaiseen asunnottomuuslaskentaan (ARA 2020). Tästä lähtöpisteestä tarkastelemme asunnottomien palvelupolkuja takautuvasti tunnistuen kunnallisista terveydenhuoltoon, päihde- ja mielenterveyspalveluihin, taloudellisen tuen palveluihin sekä useisiin nuoruusiän aikaisiin palveluihin liittyvistä rekistereistä asunnottomiksi määriteltyjen henkilöiden palvelupolkuja, toisin sanoen palvelujärjestelmän kohtaamia syrjäytymisvaarassa olevien yksilöiden kanssa. Tarkempi aikajänne palvelupolkujen analyysille määrittyy rekisteriaineiston muodostamisprosessin yhteydessä ja se saattaa poiketa eri ikäryhmissä toisistaan. Rekisteriaineistot mahdollistavat tarkastelun jopa lapsuudesta lähtien, mutta oleellisempaa on riittävän pitkä ajallinen tarkastelu suhteessa tutkimuskysymykseen. Aiemman asunnottomuustutkimuksen aukkokohtien sekä asumissosiaalisen työn ja palvelujärjestelmän kehittämisen näkökulmasta metodimme tarjoaa mahdollisuuden analysoida palvelujen käytön muodostamaa kokonaisuutta, sen katko- ja siirtymäkohtia sekä kohtaamia asunnottomuusriskissä olevien asiakkaiden kanssa. Edellisten tunnistaminen tarjoaa eväitä paitsi asumissosiaaliselle työlle myös hyvinvointipalvelujärjestelmän muille toimijoille asunnottomuusriskien varhaiseen tunnistamiseen.

Rekisteritiedon ja palveludatan yhdistämisen ja anonymisoinnin toteuttaa sosiaali- ja terveysalan tietolupaviranomainen Findata (<https://findata.fi>), joka on perustettu rekisterien yhdistämistehtävää toteuttavaksi viranomaiseksi. Hankkeen aikana tavoittemme on tuottaa rekisteripohjaisen analyysin malli asunnottomien asumis- ja palvelupoluista, joka on täysin uusi lähestymistapa kansallisella tasolla, mutta myös kansainvälisesti ainutlaatuinen tavoite. Pioneerimaisesta luonteesta johtuen aineistojen ja uudenlaisten tutkimuskäytäntöjen esivalmistelu, esteiden tunnistaminen ja ratkaiseminen sekä prosessin luomisen kuvaaminen ovat jo itsessään arvokasta tietoa metodisen kehittämisen näkökulmasta.



*Molempien* tutkimuksen osien aineistojen analyysissä hyödynnetään tutkimusryhmän mahdollistamaa monitieteistä otetta. Keskeisessä roolissa ovat lisäksi yhteistyökumppaneiden (ks. taulukko 3.) kanssa pidettävät työpajat ja seminaarit, joissa käsitellään tutkimuksen lähtökohtia ja alustavia tuloksia sekä työstetään niitä yhdessä eteenpäin. Tässä mielessä hanke nojaa yhteiskehittämisen ja käytäntötutkimuksen lähtökohtiin (esim. Ruch & Julkunen 2016; Pohjola ym. 2017).

### 2.3. Riskien arviointi ja vaihtoehtoinen toteutustapa

Hankkeen merkittävimmät riskit liittyvät aineistojen keruun onnistumiseen. On olemassa riski, että haastateltavia ei saada riittävästi mukaan tutkimukseen. Tätä riskiä pienentää se, että keskeisiin toimijoihin on oltu yhdessä jo hankkeen suunnitteluvaiheessa. Hankkeessa on myös varauduttu siihen, että jos aineisto jää tutkimuksen ensimmäisessä osassa niukaksi jonkun tapauksen osalta, otamme neljännen, hankkeen lähtökohtiin sopivan asuinyhteisön mukaan tutkimukseen. Rekisteritutkimukseen perustuvan osan keskeisimpinä riskeinä ovat aiemmin akateemisessa tutkimuskäytössä vieraiden kunnallisten rekisterien saatavuus sekä laatu, sekä yhä kansainvälisestikin kehittymässä oleva metodologia rekistereitä yhdistävien sosiaali- ja terveydenhuollon rekisteritutkimusten taustalla. Riskejä pienentää se, että tiedossamme on vastaavia käynnissä olevia rekisteritutkimushankkeita osin samoilla aineistoilla, sekä hyvät verkostot muun muassa kaupungin tietoaltaiden kehittämistyön kanssa. Hankkeen aikatauluun ja tehokkaaseen toteutukseen liittyy riskejä: hankeaika on melko lyhyt kattavan aineiston tuottamiseen ja analysoimiseen. Aineiston kerryttäminen tulisi aloittaa mahdollisimman nopeasti, ja on mahdollista, että kentälle pääsyn neuvottelut sekä tutkimuslupakäytännöt viivästyttävät hankkeen aloittamista. Hankkeessa on varauduttu mahdollisimman nopeaan toimintaan sekä tekemään töitä välittömän käynnistymisen eteen rahoituksen varmistuttua.

## 3. Tutkimusryhmä ja yhteistyötahot

### 3.1. Tutkimushankkeen toteuttajat ja tutkijat

Tutkimuksen hankehallinnoijana toimii Tampereen korkeakoulusäätiö, yhteiskuntatieteiden tiedekunta (SOC). Osatoteuttajia, joiden kanssa tehdään sopimukset, ovat Tampereen yliopiston talouden ja hallinnon tiedekunta (MAB), Y-Säätiö (kehittäminen ja tutkimus) ja Turun yliopiston sosiaalitieteiden laitos (UTU). Konsortio muodostaa vahvan, monitieteisen ja -näkökulmaisen perustan tutkimushankkeelle. Päävastuu tutkimuksen ensimmäisestä osasta on Tampereen yliopistolla ja Y-Säätiöllä ja toisesta osasta Turun yliopistolla, mutta tutkimusryhmä toimii tiiviissä yhteistyössä koko hankkeen ajan.

Tampereen yliopiston yhteiskuntatieteiden tiedekunnasta mukana on sosiaalityön oppiaine ja erityisesti siellä toimiva MARGI-tutkimusryhmä, jolla on pitkät perinteet marginalisaatiokysymysten tutkimisessa. Viimeaikaiset tutkimukset ovat keskittyneet asumissosiaaliseen työhön mielenterveys- ja päihdetyössä, asunnottomuutta tai sen uhkaa kokevien parissa tehtävään työhön ja sen taustalla olevaan politiikkaan erityisesti Asunto ensin -mallin näkökulmasta. Johtamisen ja talouden tiedekunnasta hankkeessa on mukana hallintotieteen tutkimusryhmä. Sen tutkivat ovat tehneet kansallista ja kansainvälistä tutkimusta liittyen kaupunki- ja aluepolitiikkaan, muutosprosesseihin, työn muutoksiin ja palveluihin.

Y-Säätiö on yleishyödyllinen, poliittisesti sitoutumaton ja voittoa tavoittelematon asunnottomuustyön asiantuntija. Se on suuri vuokranantaja, joka edistää yhteiskunnallista oikeudenmukaisuutta tarjoamalla kohtuuhintaisia vuokra-asuntoja ihmisille, joiden on vaikea löytää asuntoa. Työn ytimessä on Asunto ensin -malli. Säätiö toteuttaa ja koordinoi asunnottomuuden poistoa ja ennaltaehkäisyä tukevia hankkeita ja kumppanuuksia yhteistyössä muiden organisaatioiden kanssa. Säätiö on mukana ja vastuullisena toimijana useissa valtakunnallisissa ja kansainvälisissä tutkija- ja asiantuntijaverkostoissa. Housing First Europe Hub on Y-Säätiön ja FEANTSAn (eurooppalainen asunnottomuustoimijoiden kattojärjestö) aloitteesta syntynyt Asunto ensin -työn verkosto, jonka tavoitteena on kehittää ja tukea eurooppalaista Asunto ensin -työtä.

Turun yliopiston yhteiskuntatieteellisen tiedekunnan sosiaalityöiden laitoksen osallistuminen tuo mukanaan hankkeeseen vahvan eriarvoisuuden ja asuntopolitiikan tutkimisen perinteen sekä kvantitatiivisen menetelmällisen osaamisen. Sosiaalityön oppiaineen tutkimuksessa painottuu laitoksen vahvuusalueista eriarvoisuus erityisesti marginalisaation kysymyksiin ja kaupunkikontekstiin liittyen. Laitostasolla on käynnissä menetelmällisesti vastaavia rekisteriaineistojen tutkimus- ja kehittämisprojekteja (INVEST-Eriarvoistumisen, interventoiden ja hyvinvointiyhteiskunnan tutkimuksen lippulaiva), joiden tukea voidaan hyödyntää hankkeemme tutkimusprosessin aikana.

Hankkeen johtaja professori Kirsi Juhila (SOC) on tutkinut asunnottomuuden ja asumisen kysymyksiä 1990-luvun alusta lähtien. Hän on johtanut useita marginalisaatiokysymyksiin kytkeytyviä Suomen Akatemian rahoittamia tutkimushankkeita. YTL Jenni Mäki (SOC) on tutkinut erityisen haavoittavassa tilanteessa olevien (rikosseuraamustaustaiset, pitkäaikaisasunnottomutta kokevat nuoret) ihmisten asunnottomuutta ja asumispolkuja. Hänellä on lisäksi pitkä kokemus rakenteellisesta sosiaalityöstä erityisryhmien asumisen kehittämisessä ja segregaaation kuntatasoisessa vähentämisessä. YTT Johanna Ranta (SOC) on tutkinut päihteitä käyttävien ihmisten asunnottomuutta ja asumisen tukea. Kohteina ovat olleet esimerkiksi eri palvelutahojen neuvottelut asunnottomuuden ratkaisemisesta sekä Asunto ensin -mallin mukainen, asunnottomuutta ehkäisevä ja asuinpaikkaan kiinnittymistä edistävä asumissosiaalinen työ asiakkaan kotiin vietävässä tuessa.

Professori Jari Stenvallin (MAB) tutkimusalueeseen ovat kuuluneet julkisten palveluiden, johtamisen, hallinnon muutosten ja reformien tutkimus. Hän on ollut johtamassa noin kuuttakymmentä tutkimushanketta ja on myös mukana asuttamisen prosessiin liittyvässä hankkeessa. KTT Päivikki Kuoppakangas (MAB) on tutkinut väitöskirjassaan julkisen sektorin SOTE-alan organisaatioiden strategista päätöksentekoa ja muutosprosesseja. Tutkimuskohteina ovat olleet myös kaupunkiorganisaatioiden muutosprosessit, päätöksenteko ja organisoituminen, sekä edellä olevien prosessien mallintaminen.

Yliopistonlehtori, VTT Jarkko Rasinkangas (UTU) on tutkimustyössään perehtynyt monialaisesti kaupunkien segregatiokysymyksiin. Hän johtaa parhaillaan Turun kaupunkitutkimusohjelman rahoittamaa ”Kohtuuhintaisen asumisen edistämisen pullonkaulat ja ratkaisut suurilla kaupunkiseuduilla” –tutkimushanketta sekä toimii erikoistutkijana ”Smartland” –STN-hankkeessa, jossa tutkii segregatioon vaikuttamisen toimenpiteitä suurimmissa kaupungeissamme. YTM Veera Niemi (UTU) tekee artikkeliväitöskirjaa asunnottomuudesta rekisteritutkimuksen metodisella otteella. Aiemmissa julkaisuissaan hän on analysoinut ilmiötä Helsingin sosiaalitoimen

toimeentulotukirekisterin ja Kelan etuusrekisterin (Niemi & Ahola 2017) sekä väestötietorekisterin (Kauppinen ym. 2015) näkökulmista. Niemi on työskennellyt myös sosiaalityön esimiestehtävissä.

### 3.2. Yhteistyökumppanit ja heidän keskeiset ansionsa hankkeen kannalta

Hanke ei olisi mahdollinen ilman laajaa yhteistyökumppaneiden verkostoa. Taulukossa 3 on esitelty ne kumppanit, joiden kanssa tehtävästä verkostoyhteistyöstä, kuten yhteisen työpajojen ja seminaarien järjestämisestä, on tähän mennessä jo sovittu.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL)	Valtakunnallinen tutkimuslaitos, jossa on erityisosaamista asunnottomuuden, sosiaalisesti kestävä kehityksen, sosiaalityön, asumispolkujen sekä segregaaion tutkimuksesta. THL on merkittävä taho suomalaisen sosiaalityön tutkimuksen ja kehittämisen kentällä.
Tampere Centre for Societal Sustainability (TaSSu)	Professori Liisa Häikiön vetämässä tutkimuskokonaisuudessa pohditaan kestävää kaupunkikehitystä erityisesti sosiaalisen kestävyuden ja yhteisöjen näkökulmista.
Asumisen rahoittamis- ja kehittämiskeskus (ARA)	Valtakunnallisen asuntopolitiikan vaikuttaja ja toteuttaja ja asunnottomuustilastojen kerääjä. Kokemusta kohtuuhintaisen vuokra-asuntotuotannon edistämisestä, lähiökehittämissuunnitelmista sekä asunnottomuuden vähentämisestä valtakunnallisesti.
Vailla Vakinaista Asuntoa ry	Asunnottomuutta kokevien edunvalvontajärjestö, jolla on tutkimushankkeessa myös asumispalvelujen tuottajan rooli yhdessä kiinteistössä. Merkittävä tietämys asunnottomuusilmiön todellisuudesta kentällä.
Tampereen kaupunki	Mukana tutkimushankkeessa kuntatoimijana kahden tutkimuskohteen osalta. Käytännön linkki kunnassa tehtävään ruohonjuuritason asumissosiaaliseen työhön.
Tampereen A-kilta	Päihdetoipujien edunvalvontajärjestö ja pitkän kokemuksen omaava yhteisö- ja yhdyskuntatapatuimija yhdessä tutkittavista tapauksista. Tuottaa myös sosiaalihuoltolain mukaista päihde- ja mielenterveyskuntoutujien tuetun asumisen palvelua osalle asukkaista.
Tampereen Vuokra-asunnot Oy	Kohtuuhintaista asumista tarjoava kuntataustainen asuntoyhteisö, jonka yksi kohde on tutkimushankkeessa mukana.
Tampereen Vuokratalosäätiö	Kohtuuhintaista asumista tarjoava kuntataustainen asuntoyhteisö, jonka yksi kohde on tutkimushankkeessa mukana.

Taulukko 3: Hankkeen yhteistyökumppanit

## 4. Vastuullinen tiede

### 4.1. Tutkimuseettiset kysymykset

Tutkimus toteutetaan Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ja Suomen Akatemian ohjeistaman hyvän tieteellisen käytännön mukaisesti. Ohjeet määrittävät vastuullisen tutkimuksen toteutusta sekä humanistisen ja yhteiskuntatieteellisen tutkimuksen eettisiä periaatteita. Tutkimukseen hankitaan tarvittavat luvat siihen osallistuvilta organisaatioilta ja pyydetään eettinen ennakoarviointi Tampereen alueen ihmistieteiden eettiseltä toimikunnalta. Koska hanke kohdentuu haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten elämään, tehdään lisäksi riskien vaikutusten arviointi.

### 4.2. Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus

Tutkimushanke kiinnittyy eriarvoisuustutkimukseen, erityisesti alueellisen segregaaion ja asunnottomuuden tutkimukseen. Tavoitteena on vahvistaa asukkaiden osallisuutta ja segregaaion vastaista asumissosiaalista työtä, ja tätä kautta kansalaisten yhdenvertaisuutta.

### 4.3. Aineiston hallinta ja avoin tiede

Hankkeelle laaditaan perusteellinen aineistonhallinnan suunnitelma. Aineiston sisällöllinen laatu varmistetaan huolellisella valmistautumisella aineistonkeruuseen: haastattelukysymykset, -rungot ja muut ideat, joiden varassa aineistoa kerätään, pohjautuvat tutkimuskysymyksiin ja tutkimuksen viitekehukseen. Laatua varmistamaan laaditaan yhteinen aineiston koodausohje. Aineisto tallennetaan hankeajana Tampereen yliopiston hallinnoimalle jaetulle, vain tutkijoiden käytössä olevalle verkkolevyllä (S-asema). Aineistojen keräämisessä ja tallentamisessa noudatetaan voimassa olevaa EU:n tietosuojasetusta (GDPR) ja tietosuojalakea koko tutkimuksen ajan. Tutkimustulosten julkaisemissa noudatetaan Tampereen yliopiston linjaamia avoimen tieteen periaatteita.

### 4.4. Kestävän kehityksen tavoitteet

Hanke nojaa sosiaalisesti kestävän kehityksen periaatteisiin, erityisesti sosiaalisesti kestävien kaupunkien kehittämiseen (ks. suunnitelman kohta 5), ja edistää siten tavoitetta ”kestävät yhdyskunnat ja paikallisyhteisöt”. Rakentaessaan segregaaation ja asunnottomuuden vastaista asumissosiaalista työtä hanke edistää myös tavoitetta ”yhdenvertaiset mahdollisuudet hyvinvointiin”.

## 5. Yhteiskunnalliset vaikutukset ja vaikuttavuus

Tutkimushanke tukee osaltaan kansainvälisten sosiaalisesti kestävän kehityksen tavoitteiden – hyvinvoinnin, terveyden ja osallisuuden eriarvoisuuden vähentäminen – saavuttamista (Agenda 2030; Sosiaalisesti kestävä kehitys). Erityinen kytkentä hankkeella on ympäristöministeriön koordinoimaan Kestävä kaupunki -ohjelmaan ja sen sosiaalisesti kestävän kaupungin teemaan, jossa tavoitellaan segregaaation torjuntaa, eriarvoisuuden kaventamista, yhteisöllisyyttä, edullista asumista ja kotoutumista. (Kestävä kaupunki: Saikkonen ym. 2018). Kestävä kaupunkikehitys on myös Sanna Marinin hallitusohjelman yksi strateginen tavoite (Pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelma 2019).

Hanke tuottaa tietoa siitä, miten sosiaalihuoltolain (1301/2014, 7§) edellyttämää rakenteellista sosiaalityötä voidaan toteuttaa asumissosiaalisena työnä ja kytkeytyneenä sosiaalisesti kestävän kaupungin rakentamiseen. Laki määrittelee rakenteelliseen sosiaalityöhön kuuluvan ”tavoitteelliset toimet ja toimenpide-ehdotukset sosiaalisten ongelmien ehkäisemiseksi ja korjaamiseksi sekä kunnan asukkaiden asuin- ja toimintaympäristöjen kehittämiseksi” sekä ”sosiaalihuollon asiantuntemuksen tuomisen osaksi kunnan muiden toimialojen suunnittelua”. Hanke tuottaa myös tietoa, jota tarvitaan lain edellyttämässä erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden hyvinvoinnin seuraamisessa ja edistämässä (8§) sekä itsenäiseen asumiseen siirtymisessä tarvittavan tuetun asumisen vahvistamisessa (21§).

Suomen hallituksen tavoitteena on puolittaa asunnottomuus hallituskauden aikana ja poistaa se kokonaan vuoteen 2027 mennessä (Pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelma 2019). Asunnottomuuden vähentämisessä ja ennaltaehkäisemisessä on Suomessa tukeuduttu vuodesta 2008 lähtien Asunto ensin -malliin, jota on edistetty useilla valtakunnallisilla, ympäristöministeriön koordinoimilla ohjelmilla (Pitkänen ym. 2019). Viime vuosina mallin toteuttamisessa on korostunut asumissosiaalisen työn vahvistaminen. Hankkeemme tuottaa tietoa tuon vahvistamisen ja sen myötä asunnottomuuden poistamistavoitteen toteutumisen tueksi.

## Lähdeluettelo

A Home of Your Own: Housing First and ending Homelessness in Finland (2017). Helsinki: Y-Säätiö.

ARA (2021) Asunnottomat 2020. Helsinki: ARAn selvitys 2/2021.

Blunt, Alison (2005) Cultural geography: Cultural geographies of home. *Progress in Human Geography* 29(4), 505–515.

Burkitt, Ian (2016) Relational agency: Relational sociology, agency and interaction. *European Journal of Social Theory* 19(3), 322–339.

Busch-Geertsema, Volker &, Benjaminsen, Lars & Hrast, Masa Filipovic & Pleace, Nicholas (2014) Extent and Profile of Homelessness in European Member States: A Statistical Update Brussels: European Observatory on Homelessness.

Clapham, David (2005) *The Meaning of Housing. A Pathways Approach*. Bristol: Policy Press.

Granfelt, Riitta (2015) *Asumissosiaalinen työ: kotiin ja rikollisuudesta irti*. Helsinki: Y-Säätiö.

Holloway, Lewis & Hubbard, Phil (2001) *People and place: The extraordinary geographies of everyday life*. London: Routledge.

Juhila, Kirsi & Kröger, Teppo (toim.) (2016) *Siirtymät ja valinnat asumispoluilla*. Jyväskylä: SoPhi.

Juhila, Kirsi & Ranta, Johanna & Raitakari, Suvi & Banks, Sarah (2021) Relational autonomy and service choices in social worker-client conversations in an outpatient clinic for people using drugs. *British Journal of Social Work* 15(1), 170–186.

Junnilainen, Lotta (2019) *Lähiökylä: Tutkimus yhteisöllisyydestä ja eriarvoisuudesta*. Tampere: Vastapaino.

Kauppinen, Timo & Hannikainen-Ingman, Katri & Sallila, Seppo & Viitanen, Veera (2015) *Pienituloisten asuinolot*. Työpaperi 22/2015. Helsinki: Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos.

Kestävä kaupunki. <https://www.kestavakaupunki.fi/fi-FI>

Kortteinen, Matti & Vaattovaara, Mari (2015) Segregaation aika. *Yhteiskuntapolitiikka* 80(6), 562–574.

Laine, Pertti & Kuoppakangas, Päivikki & Stenvall, Jari (2020) Change strategy (CS): Is There Any? *Nordic Journal of Business* 69(4), 5–22.

Letizia, Gambi & Sheridan, Sarah (2020) Family Homelessness in Ireland: The Importance of Research Design in Evidence-Based Policy-Making. *European Journal of Homelessness* 14(1).

Mackenzie, Catriona & Stoljar, Natalie (2000) Introduction: Autonomy refigured. Teoksessa Catriona Mackenzie & Natalie Stoljar (toim.) *Relational autonomy: Feminist perspectives on autonomy, agency and the social self*. New York: Oxford University Press, 3–31.

Niemi, Veera & Ahola, Elina (2017) Pathways between housing and homelessness of young income support recipients in Helsinki, Finland. *European Journal of Homelessness* 11(2), 1–24.

Parsell, Cameron & Petersen, Maree & Culhane, Dennis (2017) Cost Offsets of Supportive Housing: Evidence for Social Work, *The British Journal of Social Work* 47(5), 1534–1553. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcw115>

Pitkänen, Sari & Harju, Henna & Törmä, Sinikka & Huotari, Kari & Mayer, Minna & Pyykkönen, Sinikukka (2019) Asunnottomuusohjelmien arviointi: Ohjelmista asunnottomuustyön vakiinnuttamiseen. Helsinki: Ympäristöministeriön julkaisuja 11.

Pohjola, Anneli & Kairala, Maarit & Niskala, Asta & Lyly, Hannu (toim.) (2017) Asiakkaasta kehittäjäksi ja vaikuttajaksi: Asiakkaiden osallisuuden muutos sosiaali- ja terveystalveissa. Tampere: Vastapaino.

Pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelma 2019. <https://valtioneuvosto.fi/marinin-hallitus/hallitusohjelma>.

Raitakari, Suvi & Juhila, Kirsi (2015) Housing First literature: Different orientations and political-practical arguments. *European Journal of Homelessness* 9(1), 145–189.

Ranta, Johanna (2020) Suhteellinen toimijuus huumeita käyttävien matalan kynnyksen palveluissa: Tutkimus institutionaalista vuorovaikutuksesta. Tampereen yliopiston väitöskirjat 279. Tampere: Tampereen yliopisto.

Rasinkangas, Jarkko (2013) Sosiaalinen eriytyminen Turun kaupunkiseudulla: Tutkimus asumisen alueellisista muutoksista ja asumispreferensseistä. Turku: Siirtolaisinstituutin tutkimuksia A 43.

Ruch, Gillian & Julkunen, Ilse (toim.) (2016) Relationship-based Research in Social Work: Understanding Practice Research. London: Jessica Kingsley Publishers.

Saikkonen, Paula & Hannikainen, Katri & Kauppinen, Timo & Rasinkangas, Jarkko & Vaalavuo, Maria (2018) Sosiaalinen kestävyys: Asuminen, segregatio ja tuloerot kolmella kaupunkiseudulla. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, raportteja 2/2018.

Socialstyrelsen (2017) Hemlöshet 2017 – omfattning och karaktär <https://www.socialstyrelsen.se/stod-i-arbetet/hemloshet/>

Sosiaalihuoltolaki 1301/2014.

Sosiaalisesti kestävä kehitys. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. <https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/tavoitteet/sosiaalisesti-kestava-kehitys>.

Stenvall, Jari & Virtanen, Petri (2021) Ihmiskeskeinen hallinnon uudistaminen. Painossa. Art House.

Sunikka, Sanna (2016) Hietsussa yöpyneiden asunnottomuuspolut: Liikkuvuus asunnottomuuden ja asuntoväestön välillä. Helsingin yliopisto.

Watt, Paul (2021) Displacement and estate demolition: Multi-scalar place attachment among relocated social housing residents in London. *Housing Studies*. <https://doi.org/10.1080/02673037.2020.1867081>

Yhteistyöohjelma asunnottomuuden puolittamiseksi vuoteen 2023 mennessä. Ympäristöministeriö.